YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
26 päivänä maaliskuuta 1996 *

Asiassa C-238/94,

jonka Tribunal des affaires de sécurité sociale du Tarn-et-Garonne (Ranska) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevissa asioissa

José García ym.

vastaan

Mutuelle de prévoyance sociale d'Aquitaine ym.

ennakkoratkaisun muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 73/239/ETY ja 88/357/ETY muuttamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/49/ETY (kolmas vahinkovakuutusdirektiivi) (EYVL L 228, s. 1) 2 artiklan 2 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet ja G. Hirsch sekä tuomarit F. A.

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida (esittelevä tuomari), P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, J. L. Murray, P. Jann ja H. Ragnemalm,

julkisasiamies: G. Tesauro,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— José García ym., edustajanaan asianajaja Richard Marcou, Montpellier,

— Mutuelle de prévoyance sociale d'Aquitaine ym., edustajanaan asianajaja Régis Waquet, Hauts-de-Seine,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö Edwige Belliard ja saman ministeriön ulkoasiainsihteeri Claude Chavance,

— Saksan hallitus, asiamiehinään liittovaltion talousministeriön Ministerialrat Ernst Röder ja saman ministeriön Oberregiungsrat Bernd Kloke,

— Espanjan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön yhteisön oikeutta ja toimielimiä käsittelevän kansallisen koordinoinnin pääjohtaja Alberto José Navarro Gonzaléz ja valtion oikeudellisen neuvoston valtionasiamies Gloria Calvo Díaz,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen neuvonantajan sijainen professori J. G. Lammers,

— Suomen hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston osastopäällikön sijainen, linjanjohtaja Ora Meres-Wuori,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja Dimitrios Gouloussis,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan José Garcían ym., edustajanaan asianajaja Laurence Fourrier, Montpellier; Mutuelle de prévoyance sociale d'Aquitainen ym., edustajanaan Régis Waquet; Ranskan hallituksen, asiamiehenään Claude Chavance; Espanjan hallituksen, asiamiehenään Gloria Calvo Díaz; Suomen hallituksen, asiamiehenään oikeudellisen osaston EY-tuomioistuinyksikön päällikkö, lainsäädäntöneuvos Tuula Pynnä, ja komission, asiamiehenään Dimitrios Gouloussis, esittämät suulliset huomautukset 6.2.1996 pidetyssä istunnossa,

kuultuaan julkisasiamiehen 29.2.1996 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Tribunal des affaires de sécurité sociale du Tarn-et-Garonne on esittänyt 7.6.1994 tekemällään ja yhteisöjen tuomioistuimeen 22.8.1994 saapuneella päätöksellä EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 73/239/ETY ja 88/357/ETY

muuttamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/49/ETY (kolmas vahinkovakuutusdirektiivi) (EYVL L 228, s. 1) 2 artiklan 2 kohdan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty useassa oikeudenkäynnissä, joissa on kyse siitä, että pääasian kantajat ovat kieltäytyneet suorittamasta useille sosiaaliturvakassoille näiden vaatimia maksuja.

3 Kyseessä olevat sosiaaliturvajärjestelmät ovat muun kuin maatalousalan itsenäisten ammatinharjoittajien sairaus- ja äitiysvakuutus, käsityöläisammattien harjoittajien vanhuusvakuutus sekä teollisuuden ja kaupan ammattien harjoittajien vanhuusvakuutus.

4 Pääasian kantajien mukaan Ranskan lainsäädännön mukainen sosiaalivakuutuksia koskeva monopoli on ristiriidassa yhteisön lainsäädännön ja täsmällisemmin direktiivin 92/49/ETY kanssa.

5 Kansallinen tuomioistuin toteaa, että direktiivin 92/49/ETY 2 artiklan 2 kohdan mukaan direktiiviä "ei sovelleta vakuutuksiin tai tapahtumiin eikä yrityksiin tai laitoksiin, joihin ei sovelleta direktiiviä 73/239/ETY, eikä kyseisen direktiivin 4 artiklassa tarkoitettuihin toimielimiin". Muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 24 päivänä heinäkuuta 1973 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin 73/239/ETY (EYVL L 228, s. 3) 2 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan tätä direktiiviä ei sovelleta "lakisääteiseen sosiaaliturvaan kuuluvaan vakuutukseen".

6 Kansallinen tuomioistuin kysyy kuitenkin, eikö tietyt direktiivin 92/49/ETY perustelukappaleet huomioon ottaen direktiivin 2 artiklan 2 kohdan ole tulkittava

tarkoittavan ainoastaan sosiaaliturvajärjestelmien rakenteita, kun taas näiden järjestelmien sisältöön eli kyseisten riskien (vanhuus, sairaus ja invaliditeetti) kattamiseen sovellettaisiin direktiiviä, minkä takia sisältö jäisi Ranskan lainsäädännössä säädetyn kaltaisen monopolin ulkopuolelle.

7 Tältä osin kansallinen tuomioistuin viittaa 1, 3, 10, 15, 20, 22 ja 23. perustelukappaleeseen, jotka ovat seuraavat:

"1) on tarpeen toteuttaa muun ensivakuutuksen kuin henkivakuutuksen alalla sisämarkkinat niin hyvin sijoittautumisvapauden kuin palvelujen tarjoamisen vapauden kannalta, jotta helpotettaisiin niiden vakuutusyritysten, joiden kotipaikka on yhteisössä, sitoumusten tekemistä yhteisön alueella,

3) direktiivi 88/357/ETY on sen vuoksi tärkeä vaihe kansallisten markkinoiden lähentymisessä yhtenäismarkkinoiksi, ja tätä vaihetta on täydennettävä muilla yhteisön keinoilla, jotta kaikki vakuutuksenottajat, asemastaan, koostaan tai vakuutettavien riskien luonteesta riippumatta voivat kääntyä minkä tahansa vakuutuksenantajan puoleen, jonka kotipaikka on yhteisössä ja joka harjoittaa liiketoimintaa siellä sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella, samalla kun heille taataan riittävä suoja,

10) sisämarkkinat käsittävät alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja, ja joka merkitsee mahdollisuutta kaiken muun vakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamiseen koko yhteisössä ja sen vuoksi jokaiselle asianmukaisen toimiluvan omaavalle vakuutuksenantajalle mahdollisuutta kattaa mitä tahansa

direktiivin 73/239/ETY liitteessä tarkoitettuja riskejä; tätä varten on tarpeen poistaa kaikki tiettyjen laitosten tietyissä jäsenvaltioissa olevat, tiettyjen riskien kattamista koskevat monopolit,

15) kunnes on annettu sijoituspalveluja koskeva direktiivi, jolla yhteensovitetaan muun muassa säänneltyjen markkinoiden määritelmä, on tarpeen antaa tälle käsitteelle tätä direktiiviä varten väliaikainen yhteisössä yhteensovitetun määritelmää kuvaava määritelmä, jolla annetaan markkinoiden kotijäsenvaltiolle se vastuu, joka tällä direktiivillä annetaan väliaikaisesti vakuutusyrityksen kotijäsenvaltiolle, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta myöhempää yhteensovittamista,

20) jäsenvaltioiden on pystyttävä huolehtimaan, että vakuutushyödykkeet ja sopimusasiakirjat, joita jäsenvaltioiden alueella sijaitsevien riskien kattamiseksi käytetään sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella, ovat sovellettavien yleistä etua koskevien erityisten säännösten mukaisia; käytettävät valvontajärjestelmät on mukautettava sisämarkkinoiden vaatimuksiin, mutta ne eivät saa olla vakuutusliikkeen harjoittamisen ennakkoedellytys; tässä lähtökohdasta tarkasteltuna vakuutusehtojen ennakkohyväksyntäjärjestelmät eivät ole perusteltuja; sen vuoksi on suotavaa luoda muita sisämarkkinoiden vaatimuksiin paremmin sopivia järjestelmiä, jotka sallivat kullekin jäsenvaltiolle mahdollisuuden taata vakuutuksenottajille keskeisen suojan,

22) tietyissä jäsenvaltioissa yksityinen tai vapaaehtoinen sairausvakuutus korvaa osittain tai kokonaan sosiaaliturvajärjestelmän antaman sairausvakuutussuojan,

23) sairausvakuutussopimusten luonne ja yhteiskunnalliset seuraukset luovat perusteet sille, että sen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset, jonka alueella riski sijaitsee, vaativat sopimusten yleisten ja erityisten ehtojen järjestelmällistä ilmoittamista sen varmistamiseksi, että nämä korvaavat osittain tai kokonaan sosiaaliturvajärjestelmän antaman sairausvakuutussuojan; tämä tarkastaminen ei saa olla tuotteiden markkinoille saattamisen ennakkoedellytys; sairausvakuutuksen erityisluonne, silloin kun sairausvakuutus korvaa osittain tai kokonaan sosiaaliturvajärjestelmän antaman sairausvakuutussuojan, erottaa sen muista vahinko- ja henkivakuutuksen luokista siltä osin kuin on tarpeen taata, että vakuutuksenottajilla on iästään tai vakuutuskelpoisuudestaan riippumatta todelliset mahdollisuudet saada yksityinen tai vapaaehtoinen sairausvakuutus".

8 Tässä tilanteessa kansallinen tuomioistuin on päättänyt lykätä asian käsittelyä esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Sovelletaanko 18.6.1992 annetun Euroopan yhteisöjen direktiivin 2 artiklan 2 kohdan säännöksiä osaksi tai kokonaan Ranskan lakisääteisen sosiaaliturvajärjestelmän asiallisella soveltamisalalla?"

9 On todettava, että ei ole mitään perustetta tulkita direktiivin 92/49/ETY 2 artiklan 2 kohtaa siten, että pääasiassa kyseessä olevissa sosiaaliturvajärjestelmissä tarkoitettujen riskien kattaminen kuuluisi direktiivin soveltamisalaan.

10 Tässä säännöksessä nimittäin vahvistetaan selvästi, että direktiivin soveltamisalaan eivät kuulu sosiaaliturvasta vastaavat toimielimet ("yritykset tai laitokset"), eivätkä myöskään niiden toiminnassaan toteuttamat vakuutukset ja tapahtumat.

11 Ottaen huomioon 2 artiklan 2 kohdan selvä ja täsmällinen sanamuoto ei ole tarpeen tutkia direktiivin 92/49/ETY perustelukappaleita tämän säännöksen kohteen tai soveltamisalan määrittelemiseksi.

12 Erityisesti 10, 22 ja 23 perustelukappaleen osalta on todettava ensinnäkin, että 10 perustelukappaleessa tarkoitettu monopolien poistaminen tarkoittaa vain monopoleja, joiden toimintaan direktiiviä 92/49/ETY sovelletaan ja jotka ovat EY:n perustamissopimuksen 85, 86 ja 90 artiklassa tarkoitettuja yrityksiä, ja toiseksi, että jäsenvaltioissa on yhä kaksi sairausvakuutusjärjestelmää eli 22 ja 23 perustelukappaleessa tarkoitettu yksityinen järjestelmä ja luonteeltaan sosiaaliturvajärjestelmän kaltainen järjestelmä, johon direktiiviä ei sovelleta.

13 Kuten julkisasiamieskin on todennut ratkaisuehdotuksensa 9 kohdassa, ETY:n perustamissopimuksen 57 artiklan 2 kohdan ja 66 artiklan nojalla annetussa direktiivissä 92/49/ETY ei voida säännellä sosiaaliturvaa, jota säännellään muilla yhteisön oikeuden oikeussäännöillä.

14 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on korostanut yhdistetyissä asioissa C-159/91 ja C-160/91, Poucet ja Pistre, 17.2.1993 antamassaan tuomiossa (Kok. 1993, s. I-637, 13 kohta), pääasiassa esillä olevan kaltaisissa, solidaarisuusperiaatteelle perustuvissa sosiaaliturvajärjestelmissä edellytetään, että näihin järjestelmiin liittyminen on pakollista, jotta voidaan taata solidaarisuusperiaatteen soveltaminen ja järjestelmien tasapainoinen rahoittaminen. Jos direktiivin 92/49/ETY 2 artiklan 2 kohtaa tulkittaisiin kansallisen tuomioistuimen esittämällä tavalla, liittyminen ei olisi pakollista ja siten kyseisten järjestelmien säilyttäminen olisi mahdotonta.

15 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut, jäsenvaltiot säilyttävät toimivaltansa säännellä sosiaaliturvajärjestelmiään (ks. em. yhdistetyt asiat Poucet ja Pistre, tuomion 6 kohta ja asia 238/82, Duphar ym., tuomio 7.2.1984, Kok. 1984, s. 523, 16 kohta).

16 Kansalliselle tuomioistuimelle on siis vastattava, että direktiivin 92/49/ETY 2 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisiin sosiaaliturvajärjestelmiin ei sovelleta direktiiviä 92/49/ETY.

Oikeudenkäyntikulut

17 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan, Saksan, Espanjan, Alankomaiden ja Suomen hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Tribunal des affaires de sécurité sociale du Tarn-et-Garonnen 7.6.1994 tekemällä päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 73/239/ETY ja 88/357/ETY muuttamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston

direktiivin 92/49/ETY (kolmas vahinkovakuutusdirektiivi) 2 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevien kaltaisiin sosiaaliturvajärjestelmiin ei sovelleta direktiiviä 92/49/ETY.

Rodríguez Iglesias Edward Puissochet

Hirsch Schockweiler Moitinho de Almeida

Kapteyn Gulmann Murray

Jann Ragnemalm

Julistettiin Luxemburgissa 26 päivänä maaliskuuta 1996.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti